

vybrán vzorek žáků, na kterých budou úlohy pilotovány, 2) musí být vhodně sestaveny pilotážní sešity – skladba úloh pro jednotlivé žáky, aby získané informace mohly být pro tvůrce testů dobrými vodítky. V této podkapitole je pojednáno o dvou klíčových vlastnostech testu – o validitě a reliabilitě. Na tyto vlastnosti musí být brán zřetel při samotné konstrukci testu. Po testování je možné tyto vlastnosti též posoudit na základě empirických dat.

4.6.1 Validita: druhy a současné pojetí validizace

Validitu určitého testu lze chápat jako odpověď na otázku: „Do jaké míry testem měříme to, co chceme měřit?“⁸⁷ Dříve byla validita chápána jako vlastnost testu a validizace jako proces shromažďování důkazů o validitě testu. Pojednání o validitě bylo soustředěno na druhy validity. Toto pojetí přetrvává i ve většině současných učebnic metodologie.⁸⁸ Z výkladových důvodů se tohoto třídění podle druhů validity též držíme, ale ke konci kapitoly ukazujeme jeho souvislost se současným pojetím.

Druhy validity

Druhy validity můžeme třídit na vnitřní a vnější. Toto třídění se týká spíše celých metod a výzkumných postupů, včetně vyvozených závěrů, oproti dalším druhům validity, které se týkají přímo výzkumných nástrojů (technik – testů).

Vnější validitou se rozumí možnost zobecnění výsledků měření, experimentu, zjištěných vztahů, ale i vyslovených závěrů například na populaci (třeba i jinou, než byla definována ve výzkumu), na jiné podmínky (např. z laboratoře do terénu) apod. Jde tedy o možnost přenosu výsledků zjištěných ve specifických podmínkách a na daném vzorku na situace, které nás reálně zajímají. O **parciální validitě** se mluví tam, kde zjištěná validita platí pouze pro úzce vymezenou populaci. **Lokální validita** znamená validitu vztahující se k populaci určené místem či institucí, ve které se test používá.

Vnitřní validita se týká logické a metodologické správnosti použitých metod a postupů.

Klasické třídění druhů validity (podle Americké psychologické společnosti, Americké společnosti pro pedagogický výzkum a Národní rady pro školská měření z roku 1954):⁸⁹

- obsahová
- predikční
- souběžná
- konstruktová

Obsahová validita vyjadřuje, do jaké míry daný test pokrývá oblast, která jím má být testována. Její zjištění je především záležitostí odborného posouzení. Někdy se mluví speciálně o **pojmové validitě**, kde je hlavní otázkou to, zda je testem, resp. položkami v testu skutečně měřeno to, co chceme. Obsahová validita pak odpovídá na otázku, zda tyto položky pojmově validní dostatečně reprezentativně pokrývají celou oblast, která má být měřena. Jeden ze způsobů posouzení obsahové validity testů je uveden v příkladu 4.60.

⁸⁷ Viz většina učebnic metodologie, např. Kerlinger, F. N. (1972). *Základy výzkumu chování*. Praha: Academia.

⁸⁸ Viz např. Ferjenčík, J. (2000). *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál. Gavora, P. (2000). *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido. Pelikán, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum.

⁸⁹ Pelikán, J. (1998). *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum.